

Blomgren-Hansen, Niels

Working Paper

Skat, arbejdsudbud og omfordeling: notat til udvalget om skat og internationalisering

Working paper, No. 5-2002

Provided in Cooperation with:

Department of Economics, Copenhagen Business School (CBS)

Suggested Citation: Blomgren-Hansen, Niels (2002) : Skat, arbejdsudbud og omfordeling: notat til udvalget om skat og internationalisering, Working paper, No. 5-2002, Copenhagen Business School (CBS), Department of Economics, Frederiksberg, <https://hdl.handle.net/10398/7585>

This Version is available at:

<https://hdl.handle.net/10419/208454>

Standard-Nutzungsbedingungen:

Die Dokumente auf EconStor dürfen zu eigenen wissenschaftlichen Zwecken und zum Privatgebrauch gespeichert und kopiert werden.

Sie dürfen die Dokumente nicht für öffentliche oder kommerzielle Zwecke vervielfältigen, öffentlich ausstellen, öffentlich zugänglich machen, vertreiben oder anderweitig nutzen.

Sofern die Verfasser die Dokumente unter Open-Content-Lizenzen (insbesondere CC-Lizenzen) zur Verfügung gestellt haben sollten, gelten abweichend von diesen Nutzungsbedingungen die in der dort genannten Lizenz gewährten Nutzungsrechte.

Terms of use:

Documents in EconStor may be saved and copied for your personal and scholarly purposes.

You are not to copy documents for public or commercial purposes, to exhibit the documents publicly, to make them publicly available on the internet, or to distribute or otherwise use the documents in public.

If the documents have been made available under an Open Content Licence (especially Creative Commons Licences), you may exercise further usage rights as specified in the indicated licence.



<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

Skat, arbejdsudbud og omfordeling

Notat til Udvalget om Skat og Internationalisering

Niels Blomgren-Hansen

Institut for Nationaløkonomi
Handelshøjskolen i København

27. juni 2001

1 Introduktion

Forskere med tilknytning til forskningscentrene CLS og CIM ved Handelshøjskolen i Århus har i de senere år fremlagt en række analyser, der indikerer en positiv sammenhæng mellem arbejdsudbud og løn efter skat, senest i (Frederiksen mfl. 2001)¹. Baseret på disse analyser har Finansministeriet (Finansredegørelse 2001) og Det Økonomiske Råds Formandskab (Dansk Økonomi, Maj 2001) vurderet, at en nedsættelse af indkomstkatten vil kunne yde et væsentligt bidrag til en ønsket/nødvendig vækst i arbejdsstyrken, jf. fx. Regeringen (2001): *En holdbar fremtid - Danmark 2010*. Ydermere vurderes det, at en skattenedsættelse vil være selvfinansierende i meget betydeligt omfang. Ikke overraskende har en række politiske partier og interesseorganisationer taget budskabet til sig og fremsat forslag om at sænke mellem- og topskat uden dertil svarende offentlige besparelser.

Dette notat beskriver indledningsvist (afsnit 2) de definatoriske sammenhænge mellem på den ene side arbejdsudbuddets elasticitet og på den anden graden af selvfinansiering ved en skattenedsættelse, prisen på skattefinansieret offentligt forbrug i form af mistet privat forbrug, og forudsætningerne til, at en skattenedsættelse vil være forenelig med uændret makroøkonomisk ligevægt. Konklusionen er, at en generel (proportional) skattenedsættelse kun vil være selvfinansierende i relativt beskedent omfang under de antagelse om arbejdsudbuddets elasticitet mht. lønnen efter skat som er lagt til grund for analyserne af alternative skattereformforslag i Frederiksen mfl. (2001) og DØR (2001), og at en generel, proportional skattenedsættelse følgelig må ledsages af stort set

¹Frederiksen, Anders, Ebbe Krogh Graversen og Nina Smith: Overtime work, dual job holding and taxation. Ikke-publiceret arbejdspapir. Handelshøjskolen i Århus. Maj 2001

tilsvarende offentlige besparelser, såfremt den makroøkonomiske balance skal fastholdes.

Afsnit 3 peger på det problematiske i at basere analyser af effekten af en skatteomlægning på en antagelse om, at arbejdsudbuddet er et resultat af individuel nyttemaksimerende afvejning af goderne fritid og forbrug. Arbejdstid er i vidt omfang et resultat af et kollektivt valg, der af den enkelte føles som normer og bindinger, og et signal om lønmodtagerens (ønsker om) placering i et jobhierarki. Endvidere fremføres, at der er store vanskeligheder ved at forlige resultaterne af analyser af arbejdsudbuddet baseret på tidsserier, internationale sammenligninger og individdata. Man bør udvise stor forsigtighed i at fortolke en evt. positiv korrelation mellem løn efter skat og arbejdsudbud baseret på individdata som en kausal sammenhæng.

Afsnit 4 analyserer effekten af på arbejdsudbuddet af springvise ændringer i marginalsattesatsen. Analysen forudsætter individuel nyttemaksimerende adfærd. Det konkluderes, at en overgang til nyt, højere marginalsattetrin vil resultere i, at nyttemaksimerende lønmodtagerne i et timeløninterval vil ønske at reducere arbejdsudbuddet omvendt proportionalt med stigningen i timelønnen. Efter dette interval og indtil næste marginalsattetrin kan arbejdsudbudskurven være en stigende eller en faldende funktion af timelønnen før skat afhængig af den specifikke nyttefunktion, lønmodtagerne antages at maksimere. Den resulterende, typisk ikke-monotone arbejdsudbudsfunktion er vanskeligt estimerbar.

Forfatterne til analysen Frederiksen mfl. (2001) udviser stor omhu i bestræbelserne på at modellere effekten af den springvist stigende marginalsattesats. Den estimerede arbejdsudbudsfunktion principielt en fleksibel, modificeret version af C-D arbejdsudbudsfunktion. Problemet er, at de estimerede koefficienter implicerer, at løn- eller skatteændring har en substitutionseffekt men (praktisk taget) ingen indkomsteffekt på efterspørgselen efter fritid og dermed på arbejdsudbud. En sådan reaktion synes ikke forenelig med nyttemaksimerende adfærd. Det efterlader et stort spørgsmålstejn ved den økonomiske fortolkning af den estimerede arbejdsudbudsfunktion og dermed også ved de beregninger af effekten af skattereformforslag, der er baseret herpå.

I afsnit 5 ses nærmere på forslaget om at hæve bundgrænsen for topskat. Forslaget fremstår som umiddelbart ganske attraktivt i såvel Frederiksen mfl. (2001) og DØR (2001). Det skønnes at medføre en stigning i arbejdsudbuddet på ca. 0,8 pct. og at være praktisk taget selvfinansierende (DØR 2001). Dette notat stiller spørgsmålstejn ved denne konklusion. Den synes at afhænge af to næppe holdbare præmisser: (1) Alle indkomstklasser, altså også de laveste, vil få incitament til at arbejde længere; (2) En intra-marginal skattenedsættelse har ingen (mærkbar) negativ indkomsteffekt.

Som nyt bidrag til debatten foreslås en skattereform, der er fordelingsneutral i den forstand, at skatteskalens gennemsnitlige progression fastholdes, samtidig med at skatteskalens 'knæk' og de deraf følgende diskontinuerte, temporære spring i progression og arbejdsudbud undgås. Arbejdsudbuddet er en konveks funktion af skatteskalens progression. Det betyder, at en 'glat' skattefunktion er forbundet med mindre forvridningstab end en springvist stigende marginalsattesats med samme omfordelingseffekt. En beregning indikerer, at der er et

betragteligt potentiale for effektivitetsforbedrende omfordelingsneutrale skatteomlægninger.

2 Arbejdsudbud, selvfinansiering, prisen på offentligt forbrug og makroøkonomisk ligevægt

2.1 En skattenedsættelses selvfinansieringsgrad

I tilfælde af *proportional* beskatning kan selvfinansieringsgraden af en skattenedsættelse skrives som

$$\theta = 1 - E_{T,t} = E_{h,w \cdot (1-t)} \cdot \frac{t}{1-t} \quad (1)$$

hvor t er skattesatsen, h arbejdsudbuddet i timer, w timelønnen (forudsat konstant), $T = t \cdot Y = t \cdot w \cdot h$ skatteprovenuet, $E_{T,t}$ skatteprovenuets elasticitet mht. skattesatsen, og $E_{h,w \cdot (1-t)}$ arbejdsudbuddets elasticitet mht. timelønsatsen efter skat. Det fremgår af udtrykket, at graden af selvfinansiering er stigende med skattetrykket for given (positiv) arbejdsudbudselasticitet. En milliard kroner brugt til nedsættelse af den højeste marginalsattesats vil følgelig netto koste de offentlige kasser mindre end et tilsvarende beløb brugt til nedsættelse af skattesatsen på et lavere progressionstrin. Forskellen mindskes (eller skifter fortegn), hvis udbudselasticiteten er en faldende funktion af indkomsten som Frederiksen mfl. (2001) indikerer.

Den relevante skattesats t er (bør være) et sammensat mål for den samlede skattebelastning, uanset om skatten opkræves som en direkte indkomstskat eller betales indirekte som en forbrugsafgift, dvs.

$$t = t_y + (1-s) \cdot (1-t_y) \cdot \frac{t_c}{1+t_c} \quad (2)$$

Sættes indkomstskattesatsen t_y til 0,5, forbrugsafgiftssatsen til t_c til 0,3 og den marginale opsparende kvote s til 0,1, bliver den sammensatte skattesats 0,604 og selvfinansieringsgraden 1,52 gange arbejdsudbuddets elasticitet mht. lønnen efter skat. Ved en arbejdsudbudselasticitet på 0,1 (gennemsnit for mænd og kvinder iflg. Frederiksen mfl. 2001 og lagt til grund for analyserne i DØR 2001) vil selvfinansieringsgraden af en skattenedsættelse være godt 15 pct.² Fuld selvfinansiering vil med de angivne parameterværdier kræve en arbejdsudbudselasticitet på 0,656, dvs. langt mere end de empiriske analyser giver grundlag for at antage.

²Ses der bort fra forbrugsskatten vil selvfinansieringsgraden i eksemplet være 10 pct. Det svarer meget godt til den beregnede selvfinansieringsgrad i tilfælde af en reduktion af bundskattesatsen (12 pct.) i Frederiksen mfl. 2001 og gengivet i Dansk Økonomi Maj 2001. Det Økonomiske Råd (DØR) supplerer denne beregning med en beregning af selvfinansieringsgraden inkl. afledt forbrugsvirkning. Resultatet er overraskende: 39 pct. Dvs. de afledte forbrugsafgifter skulle iflg. DØR øge finansieringsgraden med hele 27 procentpoints mod beskedne 5 procentpoints i ovenstående regneeksempel.

2.2 Samfundsøkonomiske omkostninger ved offentligt forbrug

Modstykket til at en skattnedsættelse er delvist selvfinansierende er, at skattefinansieret offentligt forbrug har en merpris i form af mindre privat forbrug i forhold til den direkte omkostning. Det er en følge af, at den skatteforhøjelse, der er nødvendig for at finansiere det offentlige forbrug, reducerer arbejdsudbuddet og dermed produktion og (muligt) privat forbrug.

Prisen i form af mistet privat indkomst ved erhvervelse af skattefinansieret offentligt forbrug, hvis direkte omkostninger er ΔT , kan skrives som

$$P = \frac{\Delta T - \Delta Y}{\Delta T} = 1 - \frac{\frac{\partial Y}{\partial t}}{\frac{\partial T}{\partial t}} = \frac{1 + E_{h,w \cdot (1-t)}}{1 - E_{h,w \cdot (1-t)} \cdot \frac{t}{1-t}} \quad (3)$$

Med en arbejdsudbudselasticitet på 0,1 og en skattesats på 0,604 bliver prisen på offentligt forbrug i form af mindre privat forbrug 1,3. Som selvfinansierungsgraden er prisen på offentligt forbrug stærkt stigende med arbejdsudbudselasticiteten og skattesatsen. Med en elasticitet på 0,2 og en marginal sammensat skattesats på 0,75 stiger selvfinansierungsgraden til 0,6 og prisen på offentligt forbrug til 3,0.³

2.3 Skattnedsættelser og makroøkonomisk balance

I den nuværende konjunkturfase er det næppe råderum til at slække finanspolitikken. Dvs. en skattelettelse må ikke føre til større stigning i den samlede efterspørgsel end stigningen i produktionen som følge af øget arbejdsudbud. Antages det, at den offentlige sektors efterspørgsel er uændret, at kapitalapparatet tilpasses det øgede arbejdsudbud (arbejdsproduktivitet og realløn før skat er upåvirket), og at stigningen i kapitalomkostningerne modsvares af stigende kapitalindtægter, kan betingelsen for uændret makroøkonomisk balance reduceres til et krav om, at stigningen i lønmodtagernes forbrug ikke må overstige stigningen i lønmodtagernes indkomst før skat,

$$\Delta S = \Delta(w \cdot h - w \cdot h \cdot (1-s) \cdot (1-t)) \geq 0 \quad (4)$$

Betingelsen herfor er

$$E_{h,w \cdot (1-t)} \geq \frac{(1-s) \cdot (1-t)}{1 - (1-s) \cdot (1-t)} \quad (5)$$

Under de ovenfor anvendte beregningsforudsætninger vil en nedsættelse af skattesatsen være finanspolitisk neutral, såfremt arbejdsudbudselasticiteten er 0,554. Det er lidt mindre end krævet for, at skattnedsættelsen vil være selvfinansierende. Forskellen afspejler, at en skattelettelse vil resultere i en stigning

³Ræsonnementet forudsætter, at det offentlige forbrug ikke substituerer private udgifter. I det omfang offentlige skattefinansierede aktiviteter aflaster husholdningernes økonomi, dvs. i det omfang skattestigningens indkomsteffekt neutraliseres, forstærkes den negative effekt på arbejdsudbuddet.

i lønmodtagerhusholdningernes opsparing. Det vil gælde også uden dynamiske udbudseffekter. Det er foreneligt med uændret makroøkonomisk ligevægt (uændret national opsparing) at underfinansiere en skattelettelse med et beløb svarende til den afledte stigning i den private finansielle opsparing.

Disse betragtninger indikerer, at de 'dynamiske effekter' af en *generel* skattnedsættelse er begrænsede med (positive) udbudselasticiteter af den størrelsesorden, som er fundet i nyere empiriske analyser, og at generelle skattnedsættelser følgelig langt fra er en 'free lunch'. Det betyder imidlertid ikke, at der ikke vil kunne være betydelige gevinster ved omlægning af særligt belastende skatter til mindre belastende skatter. Analyserne i Frederiksen mfl. (2001) og DØR (2001) fokuserer da også primært på de økonomiske konsekvenser af skattereformer, hvorved indkomstskatteskalens progression mindskes.

3 Arbejdsudbud: Teori og empiri

3.1 Arbejdsudbud og individuel nyttemaksimerende adfærd

Det teoretiske udgangspunkt for den estimerede udbudsfunktion i Frederiksen mfl. er, at arbejdsudbuddet er et resultat af individuel nyttemaksimerende adfærd. Denne antagelse indebærer, at arbejdsudbuddet er en faldende funktion af (potentiell) indkomst efter skat og en stigende funktion af prisen på fritid i form af mistet forbrug, dvs. af lønnen efter skat. En lønstigning eller en skattnedsættelse vil have såvel en indkomsteffekt (mindre arbejdsudbud) som en substitutionseffekt (større arbejdsudbud). Der er ikke teoretisk grundlag for at antage at substitutionseffekten er større end indkomsteffekten og, følgelig, at arbejdsudbuddet er en stigende funktion af reallønnen efter skat. Det er et empirisk spørgsmål.

Antagelsen om, at arbejdstidens længde er resultat af den enkelte lønmodtagers nyttemaksimering er ikke uproblematisk. Det turde være åbenbart, at den enkelte lønmodtagers faktiske valgmuligheder er indsnævret af, hvad det er aftalt eller normalt på hans/hendes hovedarbejdsplads og i hans/hendes arbejdsfunktion. Længden af arbejdstiden (såvel som arbejdstidspunktet) er et af de 'symboler', hvormed man signalerer sin placering i jobhierarkiet.

Konsekvensen af, at valg af arbejdstid i betydelig grad er et kollektivt valg og et 'signal', er, at man ikke kan forvente, at individuelle forskelle i fx. lønmodtagernes ikke-løn indkomst vil slå fuldt så stærkt igennem i deres arbejdsudbud, som teoretiske overvejelser tilsiger. Det betyder også, at man ikke skal forvente stor, endsige hurtig, effekt af en skattereform, der kun vedrører en mindre del af arbejdsmarkedet og derfor kun i mindre grad påvirker normer og aftaler.

3.2 Empiri: Alternative datakilder

Empiriske analyser kan baseres på tre typer af data: (1) Historiske data (tidsserier), (2) Komparativ statistik på tværs af lande, og (3) Individdata (forskellige per-

soner i samme land i samme periode og dermed underlagt samme institutionelle rammer og samfundsnormer).

I et langsigtet *historisk perspektiv* har realindkomst og realløn efter skat været stigende og den gennemsnitlige arbejdstid været faldende. Faldet er sket på trods af, at den teknologiske udvikling har aflastet arbejdet i husholdningerne og dermed øget det antal timer, der står til rådighed for lønnet arbejde og fritid. Det indikerer, at indkomsteffekten har været dominerende. Men det udelukker selvsagt ikke, at opbygningen af den skattefinansierede velfærdsstat har haft negative konsekvenser for arbejdsudbuddet. En indkomstskat, hvis provenu føres tilbage til borgerne i form af ikke-indkomstafhængige ydelser, vil have en 'ren' substitutionseffekt (indkomsteffekten elimineres ved tilbageføringen). En stigning i skatteskalaens progression over tiden vil ligeledes have kunnet reduceret arbejdsudbuddet.⁴

International komparativ statistik synes umiddelbart ikke at tegne noget klart billede af sammenhængen mellem realløn efter skat og arbejdsudbud. En international sammenligning kompliceres af, at en families arbejdsudbud har flere dimensioner: Ægtefællernes erhvervsdeltagelse, ugentlig arbejdstid, antal arbejdsdage på et år, tilbagetrækningsalder. Hver af disse delvis substituerende dimensioner er utvivlsomt stærkt påvirket af nationale institutionelle forhold og samfundsnormer.

Individdata (som benyttet af Frederiksen mfl.) har som nævnt den fordel, at effekten af ændringer i de samfundsmæssige rammebetingelser og ændringer i normer over tiden neutraliseres. Problemet er, at det ikke er muligt fuldt ud at neutralisere individuelle forhold, som må formodes at have effekt på såvel arbejdstid som løn, og at man derfor risikerer at fejlfortolke en positiv korrelation. Eksempelvis vil ambitiøse personer typisk arbejde mere og få en pekuniær belønning for deres engagement og flid. Men man kan ikke heraf slutte, at det er den højere timeløn, der får dem til at arbejde mere, endsige at en lavere skat vil få dem til at arbejde endnu mere.

Det er i denne forbindelse bemærkelsesværdigt, at den beregnede arbejdsudbudselasticitet på 0,1 i Frederiksen mfl. (2001) dækker over en elasticitet for mænd på 0,05 (ikke signifikant forskellig fra nul) og en elasticitet på 0,15 for kvinder. Der er nærliggende at fortolke denne forskel som et resultat af, at der formentlig er større spredning i kvinders end i mænds ambitionsniveau, jf. den måske lidt stereotyp sondring mellem husmoderen, for hvem erhvervsarbejde er et nødvendigt onde for at kunne supplere familiens indkomst men som iøvrigt lever og ånder for mand og børn, og den karrierebevidste kvinde, der er villig til at ofre familien for at kunne konkurrere med deres mandlige kolleger på mændenes præmisser. Mænds individuelle udfoldelsesmuligheder er begrænsede af et langt mere snærende kønsrollemønster.

⁴Skattereformerne siden 1987 har reduceret skatteskalaens progression og må følgelig antages, isoleret set, at have resulteret i en stigning i arbejdsudbuddet. Analyser, der indikerer betydelig effekt af en yderligere reduktion af progressionen, ville vinde i troværdighed, hvis samme modeller vises at kunne forklare den historiske udvikling. Det er overraskende, at hverken Frederiksen mfl. (2001) og DØR (2001) har fundet behov for at tage dette aspekt op.

4 Arbejdsudbud og progression

4.1 Skatteskalaknæk og individuelt arbejdsudbud

Et 'knæk' på skatteskalaen - overgang til en højere marginal skattesats - har interessante implikationer for arbejdsudbuddet og for fortolkningen (fortolkeligheden) af arbejdsudbudselasticiteten.

Ved en lønstigning, som udløser højere marginalsat, t^m , falder prisen på fritid, $w \cdot (1 - t^m)$. Det betyder, at der ikke længere er overensstemmelse mellem den hidtidige og den ønskede fordeling af den potentielle indkomst på fritid og forbrug. Lønmodtageren vil ønske at øge sin fritid. Den ekstra (potentielle) indkomst, som lønstigningen medfører, vil følgelig blive brugt til at erhverve sig mere fritid, indtil forholdet mellem fritid og forbrug igen er i overensstemmelse med de relative priser. Dvs. i en timeløninterval omkring et 'knæk' vil lønmodtageren reducere sit arbejdsudbud omvendt proportionalt med stigningen i timelønnen (og dermed holde årslønnen konstant på niveauet for skalatrinnens bundgrænse). Arbejdsudbuddet er følgelig ikke en monotont stigende funktion af lønnen (hvis den altså er stigende). I intervaller ved hvert 'knæk' vil arbejdsudbuddet elasticitet mht. lønnen falde til -1. Det gælder uanset nyttefunktionens specifikke matematiske udformning.

Timelønnen efter skat er ikke nogen eksogen bestemt størrelse. Det er en følge af, at indkomstgrænserne for overgang til nyt skalatrin er fastsat som en årsløn. Lønmodtageren bestemmer selv timelønnen efter skat ved fx. en timeløn før skat på kr. 200. Vælger han at udbyde mindre end 890 timer bliver hans timeløn efter skat kr. 112, ved et arbejdsudbud mellem 890 og 1380 timer kr. 101 og ved et arbejdsudbud på mere end 1380 timer kr. 73.4.

Der er intet grundlag for at antage, at en nyttemaksimerende lønmodtager vil reagere på samme måde på en relativ ændring i timelønnen, w , og på en tilsvarende relativ ændring i den disponible andel, hvad enten denne er defineret i forhold til den marginale skattesats, dvs. $(1 - t^m)$, eller i forhold til den gennemsnitlige skattesats, dvs. $(1 - t^a)$.

Disse observationer har væsentlige implikationer for fortolkeligheden af de anførte empiriske analyser:

- Arbejdsudbuddets elasticitet mht. timelønnen efter skat er ikke nogen veldefineret størrelse.
- Man kan ikke slutte fra analyser af, hvordan lønmodtagerer reagerer på ændringer i lønnen til, hvordan de vil reagere på en skattesækning.

4.2 Arbejdsudbudsfunktioner baseret på konventionelle nyttefunktioner

Frederiksen mfl. (2001) specificerer ikke den bagvedliggende nyttefunktion, men går direkte til estimation af arbejdsudbudsfunktionen

$$h = \text{konstant} + \beta \cdot \ln(w \cdot (1 - t^m)) + \gamma \cdot \frac{y}{w \cdot (1 - t^m)} + \delta \cdot v \quad (6)$$

hvor h er det udbudte antal arbejdstimer, w lønsatsen, t^m , marginalsattesatsen i det relevante indkomstrin, y ikke-løn indkomst (inklusive 'subsidiert', der ligger i, at ikke hele lønindkomsten beskattes med marginalsattesatsen) med fradrag for omkostninger i forbindelse med lønindkomstens erhvervelse, og v en vektor af demografiske og andre faktorer, som formodes at påvirke arbejdsudbuddet.

Det skal bemærkes, at t^m i Frederiksen mfl. (2001) er den marginale *indkomstsattesats*. Der ses således bort fra forbrugsafgifter og nedtrapning af indkomstafhængige sociale ydelser. Disse størrelser må formodes at influere valget mellem arbejde (forbrug) på den ene side og fritid på den anden på ganske samme måde som indkomstsattesatsen.

Ikke-løn indkomsten y inkluderer ikke værdien af udgiftsreducerende transferinger og 'private', offentligt finansierede ydelser, der må antages at være af stor betydning for arbejdsudbuddet.

4.2.1 C-D nyttefunktionen

Den estimerede udbudsfunktion kan opfattes som en 'fleksibel' variant af første ordens maksimeringsbetingelsen for en repræsentativ lønmodtager, hvis nytte kan beskrives ved C-D nyttefunktionen

$$U = U(C, H - h) = (w \cdot h \cdot (1 - t^m) + y)^{1-\gamma} \cdot (H - h)^\gamma \quad (7)$$

hvor H er det maksimale antal timer, lønmodtageren kan arbejde, $H - h$ fritid og C forbrug (lig disponibel indkomst). Den hertil svarende arbejdsudbudsfunktion er

$$h = (1 - \gamma) \cdot H - \gamma \cdot \frac{y}{w \cdot (1 - t^m)} \quad (8)$$

I denne simple C-D version er arbejdsudbuddet en konstant andel af det antal timer, lønmodtageren har til rådighed til erhvervsarbejde og fritid, $1 - \gamma$, med fradrag af en andel, γ , af det antal timer, lønmodtageren vil kunne 'erhverve sig' for ikke-lønindkomsten y ved 'prisen' for en times fritid målt i indkomst (forbrug), $w \cdot (1 - t^m)$.

Ikke-lønindkomsten kan splittes op på to komponenter: (a) konstantleddet i den lineariserede skattetfunktion, og (b) ikke-lønindkomst, der er uafhængig af skattesystemets udformning, z ,

$$y = w \cdot h \cdot (t^m - t^a) + z \quad (9)$$

hvor t^a er den gennemsnitlige sattesats.

Formålet med analysen i (Frederiksen mfl. 2001) er at beskrive skattens effekt på arbejdsudbuddet. De supplerende variable i den estimerede funktion sigter på at neutralisere effekten af alle andre forhold, der kan influere arbejdsudbuddet, herunder ikke-lønindkomst, der er uafhængig af skattesystemet. Ses bort fra disse andre forhold kan C-D arbejdsudbudsfunktionen reduceres til

$$h = \frac{1}{1 + \frac{\gamma}{1-\gamma} \cdot \frac{1}{1-\phi}}; \quad h'_\phi < 0; \quad h''_\phi < 0 \quad (10)$$

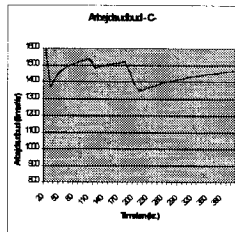


Figure 1:

hvor ϕ er skatteskalaens *progression* målt ved én minus efter-skat indkomstens elasticitet mht. før-skat indkomsten⁵,

$$\phi(w, h, t) = 1 - \frac{\partial(Y - T)}{\partial Y} \cdot \frac{Y}{Y - T} = 1 - \frac{1 - t^m}{1 - t^a} = \frac{t^m - t^a}{1 - t^a}$$

Bemærk, at arbejdsudbuddet under C-D forudsætningen ikke er en direkte funktion af lønnen før skat eller lønnen efter skat. Arbejdsudbuddet påvirkes alene af lønnens højde og "skattekiln" i det omfang, en lønstigning eller en skattestigning påvirker progressionen. Hvis skattesystemet er udformet således, at efter-skat indkomstens elasticitet med hensyn til før-skat indkomsten er konstant, vil indkomsteffekt og substitutionseffekt opveje hinanden. En positiv udbudselasticitet, $E_{h,w(1-t)}$, forudsætter således, at progressionen er en *faldende* funktion af indkomsten. En stigning i marginalskatten vil reducere arbejdsudbuddet, mens en stigning i den gennemsnitlige skattesats (en intramarginal skattestigning) vil øge arbejdsudbuddet.

Figur 1 og bilagsabel 1 illustrerer det nyttemaksimerende arbejdsudbud i timer per år, h , som funktion af timelønnen, w , under forudsætning af, at lønmodtageren maksimerer en C-D nyttefunktion. Det maksimale arbejdsudbud, H , er sat til 2400 timer om året og fordelingsparameteren γ til 0,333. Skatteskalaen er den gældende skatteskala for 2002 som angivet i Frederiksen et al (2001).⁶

C-D nyttefunktionen og proportional skat (= arbejdsmarkedsbidrag på 9 pct.) indebærer, at arbejdsudbuddet er indkomstuafhængigt, 1600 timer (2400 · 0,667) op til en timeløn på knap 21 kr. og en årsindkomst under personfradraget, kr. 33.400.⁷ Ved overgang til bundskat falder prisen på fritid med knap 40 pct. Ved stigende timeløn, op til ca. 26 kr., vil lønmodtageren reducere sit arbejdsudbud

⁵ En proportional forbrugsskat, t^c , i tillæg til indkomstskatten vil hæve såvel den marginale som den gennemsnitlige skattebelastning, $t^{m*} = 1 - \frac{1-t^m}{1+t^c}$, $t^{a*} = 1 - \frac{1-t^a}{1+t^c}$, men påvirker ikke progression og dermed (under C-D forudsætningen) heller ikke arbejdsudbuddet.

⁶ Med den mindre fejl, at bundgrænsen for topskatten er sat til kr. 276.000 mod korrekt kr. 276.900.

⁷ Historien om den voksne arbejder, der pukler 1600 timer om året for en indkomst svarende til personfradraget er ikke voldsom realistisk. Men ser vi stedet på arbejdsmarkedet for skoleelever og antager, at deres maksimale arbejdsudbud er fx. 800 timer, virker det ikke urealistisk, at de vil reducere deres arbejdsudbud, når timelønnen overstiger kr. 63, og de ser

proportionalt med stigningen i timelønnen, dvs. holde sin indkomst konstant. Reduktionen i arbejdsudbuddet er ganske markant, fra 1600 timer til ca. 1330 timer svarende til ca. 17 pct.

Ved stigende indkomst op til bundgrænsen for mellemskatten, kr. 177.900, vil lønmodtageren igen øge sit arbejdsudbud i takt med, at den gennemsnitlige skattesats nærmer sig den marginale, og progressionen derved reduceres. Stigningen i arbejdsudbuddet er degressiv. Elasticiteten mht. timelønnen falder fra 0,20 ved en timeløn på kr. 26 til 0,04 ved en timeløn på kr. 115, hvor lønmodtageren løber ind i mellemskatten. Arbejdsudbuddet er kommet op på 1539 timer, en stigning på 209 timer eller 16 pct. Den gennemsnitlige udbudselasticitet i timelønsintervallet fra kr. 26 til kr. 115, hvor der alene betales bundskat, er 0.1.

Ved mødet med bundgrænsen for mellemskat gentager historien sig. I et (mindre) løninterval vil lønmodtageren ønske at reducere sit arbejdsudbud svarende til lønstigningen og dermed holde sin skattepligtige indkomst konstant. Arbejdsudbuddet vil falde med ca. 4 pct. fra 1539 timer ved en timeløn på kr. 115 til 1482 ved en timeløn på kr. 121. I intervallet op til bundgrænsen for topskat (en timeløn på godt kr. 181) er arbejdsudbuddet igen stigende (fra 1482 til 1522 timer). Udbudselasticiteten er relativ beskeden i mellemskatteintervallet (faldende fra 0.08 til 0.04).

Springet i marginalskatten ved overgang til topskat er større, og det løninterval, i hvilket lønmodtageren reagerer på en lønstigning ved at reducere sit arbejdsudbud er tilsvarende længere (fra kr. 181 til kr. 206). Arbejdsudbuddet reduceres i dette interval fra 1522 timer til 1340 timer (ca. 14 pct.). Progressionen og udbudselasticiteten er relativ stor for indtægter, der ligger moderat over bundgrænsen for topskat. Ved en timeløn på kr. 207 (årsindkomst ca. kr. 280.000) er elasticiteten 0,21. Ved en timeløn på kr. 400 (årsindkomst ca. kr. 600.000) er udbudselasticiteten faldet til 0.09.

4.2.2 Modifikationer af nyttefunktionen, der er forenelig med stigende arbejdsudbud

C-D nyttefunktionen er som nævnt kun forenelig med en stigende arbejdsudbudsfunktion i de indkomstintervaller, hvor progressionen er faldende. Ved konstant progresion vil også arbejdsudbuddet være konstant.

Der er to nærliggende modifikationer, der er forenelige med en stigende arbejdsudbudsfunktion, også i tilfælde af, at skatteskalen udviser konstant progresion:

(a) Lønmodtageren modtager en konstant ikke-indkomstafhængig indkomst fra det offentlige, z , i form af ydelser, der erstatter private udgifter. I så tilfælde kan i den gennemsnitlige indkomstskattesats skrives som

$$t^{a*} = t^a - \frac{z}{h \cdot w} \quad (11)$$

et fald i lønnen efter skat for den sidste time falde fra kr. 57 (= $63 \cdot (1 - 0,09)$) til ca. kr. 35 (= $63 \cdot (1 - 0,442)$).

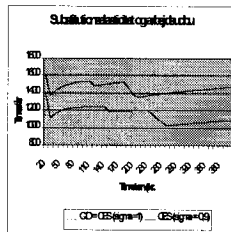


Figure 2:

Et sådant ikke-indkomstafhængigt offentligt tilskud indebærer, at progressionen af skat og tilskud er kraftigere ved lave indtægter og gradvis reduceres ved højere indtægter. Implikationen er, at arbejdsudbuddet blandt lavt-lønnede reduceres, og at arbejdsudbuddet stiger med lønsatsen (når der ses bort fra de ovenfor omtalte lønintervaller, hvor arbejdsudbuddet falder omvendt proportionalt med lønsatsen).

(b) Substitutionselasticiteten mellem fritid og forbrug er *større* end én (som implicit antaget i C-D formuleringen)⁸.

CES-arbejdsudbudsfunktion med substitutionselasticiteten $\sigma \neq 1$ er

$$h = \frac{H - y \cdot \left(\frac{\gamma}{1-\gamma}\right)^\sigma \cdot (w \cdot (1 - t^m))^{-\sigma}}{1 + \left(\frac{\gamma}{1-\gamma}\right)^\sigma \cdot (w \cdot (1 - t^m))^{1-\sigma}} \quad (12)$$

der i tilfælde af, at lønmodtageren ikke har egentlig ikke-lønindkomst, dvs. $y = w \cdot h \cdot (t^m - t^a)$, kan reduceres til

$$h = \frac{H}{1 + \left(\frac{\gamma}{1-\gamma}\right)^\sigma \cdot \frac{1}{1-\phi} \cdot (w \cdot (1 - t^m))^{1-\sigma}} \quad (13)$$

Figurerne 2 og 3 viser de modificerede arbejdsudbudsfunktioner sammenholdt med den umodificerede C-D udbudsfunktion (identisk med en CES udbudsfunktion med substitutionselasticitet =1). I C-D variationen antages det, at hver lønmodtager modtager en ikke-indkomstafhængig velfærdsydelse på kr. 50.000. I CES variationen antages det, at substitutionselasticiteten er 0,9, dvs. mindre end 1 og dermed implicerende en faldende udbudsfunktion).

Disse modifikationer ændrer imidlertid ikke ved, at arbejdsudbuddet er en ikke-monoton funktion af timelønnen før skat i tilfælde af, at marginals-katten

⁸ Antagelsen om, at substitutionselasticiteten er større end én, indebærer, at vi ved konstant progression skulle iagttage *forlængelse* af arbejdstiden i takt med den stigende produktivitet og stigende realløn. Det stemmer som ovenfor nævnt dårligt overens med den historiske udvikling. En substitutionselasticitet < 1 vil omvendt indebære at arbejdsudbuddet er en faldende funktion af reallønnen.

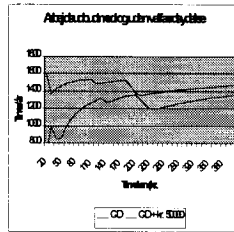


Figure 3:

stiger trinvist. I et løninterval ved overgang til nyt højere marginaltrin, vil lønmodtageren ønske at reducere sit arbejdsudbud omvendt proportionalt med stigningen i timelønnen. Faldet i arbejdsudbud vil være større, jo velfærdsydelser og anden ikke-løn indkomst, lønmodtageren modtager, og jo mere villig lønmodtageren er til at substituere fritid for forbrug. Bemærk, at de timeløn-niveauer, ved hvilke lønmodtageren 'rammer' et nyt marginals-kattetrin er en funktion af det nyttemaksimerende arbejdsudbud og følgelig er afhængig af den antagne nyttefunktion: Jo lavere arbejdsudbud, jo højere timeløn før årslønnen når bundgrænsen til for et nyt skalatrin.

4.2.3 Fleksibiliteten i den estimerede arbejdsudbudsfunktion

Matematisk bekvemme nyttefunktioner og de deraf udledte arbejdsudbudsfunktioner er selvsagt intet andet end illustrationer af mulige sammenhænge. Arbejdsudbudsfunktionens udseende er et empirisk spørgsmål. Det er derfor helt acceptabelt, at Frederiksen mfl. har ønsket at føje ekstra fleksibilitet til den C-D nyttefunktionsbaserede arbejdsudbudsfunktion ved at supplere med leddet $\beta \cdot \ln(w \cdot (1 - t^m))$. Et positivt (negativt) fortegn til koefficienten β indebærer, at arbejdsudbuddet er en kraftigere stigende (faldende) funktion af timelønnen efter skat, end C-D udbudsfunktionen indikerer.

Figur 4 viser arbejdsudbuddet, såfremt det alene var bestemt af det supplerende led $\ln(w \cdot (1 - t^m))$. Koefficienten $\beta = 380$ er sat sådan, at en lønmodtager med en timeløn på kr. 200 vil udbyde 1600 timer om året. Arbejdsudbuddet er monotont stigende, bortset et timelønsinterval ved overgang til højere vmarginals-kat⁹. Den matematiske formulering indebærer, at arbejdsudbuddets elasticitet mht. timelønnen efter skat er monotont aftagende med lønnen. Det stemmer overens med, hvad man ville finde, hvis lønmodtagerne maksimerer en C-D nyttefunktion og modtager udgiftsreducerende velfærdsydelser fra det offentlige og/eller maksimerer en CES nyttefunktion med en substitutionselas-

⁹Funktionen har en gennemsnitlig udbudselasticitet i lønintervallet 70 - 200 kr. på 0,17. Den er af samme størrelsesorden som den estimerede udbudselasticitet for kvinder, 0,15, men ca. tre gange så stor som den beregnede udbudselasticitet for mænd. Man vil kunne 'reproducere' mændenes lavere udbudselasticitet ved reducere β til en trediedel og supplere med et konstant, ikke lønafhængigt udbud på ca. 1100 timer.

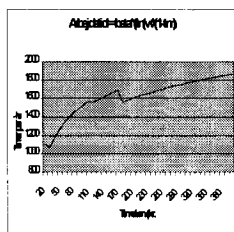


Figure 4:

ticitet større end én, jf. analysen ovenfor¹⁰.

Problemet med den estimerede arbejdsudbudsfunktion

$$h = \text{konstant} + \beta \cdot \ln(w \cdot (1 - t^m)) + \gamma \cdot \frac{y}{w \cdot (1 - t^m)} + \delta \cdot v$$

er, at det supplerende led er helt dominerende. Konsekvensen er, at den beregnede indkomstelasticitet er noget nær nul (-0,006 med standardafvigelse 0,023 for mænd i den foretrukne version og -0,007 med standardafvigelse 0,053 for kvinder). Modstykket hertil er, at de beregnede kompenserede arbejdsudbudselasticiteter mht. timelønnen efter skat (0,053 for mænd og 0,152 for kvinder) er praktisk taget identiske med de beregnede ukompenserede elasticiteter (henholdsvis 0,052 og 0,148).

Det er vanskeligt at forestille sig, at efterspørgselen efter fritid på samme tid skulle være helt upåvirkelig af udviklingen den disponible realindkomst og en stigende funktion af det marginale substitutionsforhold (prisen på fritid i form af det ekstra forbrug, lønmodtageren kunne købe sig ved at arbejde yderligere en time). Hvorfor skulle man dog justere sit arbejdsudbud til ændringer i efter-skatt lønnen for den sidst leverede arbejdstime, hvis man iøvrigt har et så ophøjet forhold til godet fritid, at man ikke vil bruge en krone af en indkomststigning herpå? Et sådant reaktionsmønster synes vanskeligt foreneligt med nyttemaksimerende adfærd (for ikke at tale om de ofte hørte udtalelser fra fagforeninger om, at deres baglande foretrækker mere 'frihed' frem for mere i lønposen.)

4.2.4 Konklusion

Frederiksen mfl. (2001) giver ikke empirisk holdepunkt for håndfaste konklusioner mht. effekten af en skattereform. Elasticiteten til løn efter (marginal)skat er for mænd estimeret til 0,05 (ikke signifikant forskellig fra nul) og 0,15 for kvinder. Der gives ikke nogen forklaring på, hvorfor der skulle være denne forskel på de to køn. Indkomstelasticiteten er for begge køn praktisk taget nul. Af

¹⁰Den monotont aftagende udbudselasticitet er en konsekvens af den valgte matematiske form. Man kan følgelig ikke tage det forhold, at Frederiksen mfl. på grundlag af den estimerede funktion finder, at udbudselasticiteten er en (meget svagt) faldende funktion af lønnen til indtægt for, at de empirisk har påvist, at udbudselasticiteten er faldende.

økonomisk teori følger, at en ændring i løn, i intra-marginal skat og i marginal skat vil have forskellig effekt på arbejdsudbuddet. Med kun én estimeret koefficient til den sammensatte variabel $\ln(w \cdot (1 - t^m))$, er det ikke muligt at sondre mellem effekten af en stigning i lønsatsen og et fald i den marginal skattesats. Det er følgelig heller ikke muligt at afgøre, hvad der reelt er bestemmende for koefficienten til variabelen, og dermed til at slutte, hvad effekten vil være af en skatteomlægning.

5 Skattereformforslag

5.1 Forhøjelse af bundgrænsen for topskat

Frederiksen mfl. (2001) og DØR (2001) beskriver en række skattereform-scenarier. Det mest oplagte er en forhøjelse af bundgrænsen for topskat fra kr. 276.900 til kr. 350.000. Denne reform er beregnet at øge både mænds og kvinders arbejdsudbud med ca. 0,8 pct. Reformen vil have en selvfinansieringsgrad på ikke mindre end 58 pct. alene i kraft af øget aktivitet og deraf følgende større indkomstskattebetalinger. Tages hensyn til den afledte forbrugsvirkning stiger selvfinansieringsgraden angiveligt til tæt på 90 pct. (DØR 2001).

Reformen vil alene ændre det marginale substitutionsforhold mellem fritid og forbrug for de lønmodtagere, der før reformen har valgt et arbejdsudbud, der giver dem en indkomst på netop kr. 276.900. For disse personer vil prisen på fritid stige fra $w \cdot (1 - 0,633)$ til $w \cdot (1 - 0,497)$, dvs. med 37 pct. Det er i god overensstemmelse med nyttemaksimerende adfærd, at denne gruppe øger deres arbejdsudbud betragteligt - ved en udbudselasticitet på 0,1 med godt 3 pct. Men for alle andre lønmodtagere vil bundgrænsens forhøjelse være enten neutral (ved personlig indkomst under kr. 276.900) eller - for lønmodtagere, der allerede betaler topskat - resultere i et lavere arbejdsudbud. Det er en følge af, at en intramarginal skatnedsættelse vil have en negativ indkomsteffekt.

Det er ikke konklusionen i Frederiksen mfl. (2001). Ifølge deres beregninger vil en forhøjelse af topskattens bundgrænse have positive udbudseffekter for lønmodtagere i alle indkomstdeciler (bortset fra den syvende), altså også de laveste og de højeste.

Det er teknisk forståeligt, at den forventede negative indkomsteffekt for personer med høj indkomst er fraværende; den estimerede indkomstelasticitet er som nævnt meget tæt på nul. Men det er overraskende, at den positive substitutionseffekt er stort set den samme på tværs af indkomstniveauer. Kan det virkelig være rigtigt, at der i alle ni indkomstklasser (ordnet efter disponibel indkomst) vil være en betydelig andel af personer med en personlig indkomst på (eller i nærheden) af kr. 276.900? Det virker ikke troværdigt al den stund, at den gennemsnitlige bruttotimeløn i hovedbeskæftigelse for mænd er opgivet til kr. 134 og for kvinder til kr. 107.

Til illustration af, hvad man kunne have forventet at finde, men altså åbenbart ikke finder, viser figur 5 og bilagstabel 2 arbejdsudbuddet som funktion af bruttotimelønnen ved gældende 2002-satser og ved 2002-satser efter forhøjelse

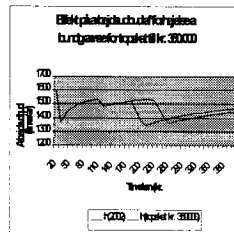


Figure 5:

af bundgrænsen for topskat fra kr. 276.900 til kr. 350.000. Beregningerne bygger på den simplificerende antagelse, at lønmodtagerne er ens, og at deres nytte af forbrug og fritid kan beskrives ved en C-D nyttefunktion. (Billedet og især forskellen mellem kurverne ville være praktisk taget identisk, om man i stedet havde forudsat en CES nyttefunktion med en substitutionselasticitet større end én eller en C-D *cum* ikke-lønindkomstafhængige velfærdsydelse, der som nævnt ovenfor begge resulterer i stigende arbejdsudbudsfunktion.)

Det fremgår af figuren (og mere tydeligt af bilagstabellen), at forhøjelsen af bundgrænsen for topskat fra kr. 276.900 til kr. 350.000 lader alle lønmodtagere med en timeløn under ca. 180 kr. uberørt, øger arbejdsudbuddet for lønmodtagere med en timeløn mellem ca. 180 kr. og ca. 250 kr. relativt meget (gennemsnitligt ca. 6 pct.), og reducerer arbejdsudbuddet for lønmodtagere med timeløn over kr. 250 (gennemsnitligt ca. 2 pct.).

Det forekommer umiddelbart sandsynligt, at timelønsfordelingen er så skæv, at det samlede resultat bliver en stigning i *arbejdsudbuddet*.

Det er straks mindre klart, om omlægningen også resulterer i større *produktion (BNP)*. Diskrepansen i effekten på timeudbud og effekten på BNP skyldes, at de lønmodtagere, der øger deres arbejdstid er mindre produktive end de lønmodtagere, der reducerer deres arbejdstid.

Nettoomkostningerne for de offentlige kasser ved en forhøjelse af bundgrænsen for topskat er den umiddelbare skatnedsættelse for alle med årsindkomst over kr. 276.900 med fradrag af merskat som følge af øget aktivitet. Skatten vil umiddelbart falde med mellem kr. 0 og kr. 10.000 for lønmodtagere med en årsindkomst mellem kr. 276.900 og kr. 350.000 og med ca. kr. 10.000 for lønmodtagere med en indkomst over kr. 350.000. Merindkomsten som følge af øget arbejdsudbud vil blive beskattet med mellemskattesatsen (knap 50 pct.), mens mindreindtægten som følge af de relativt bedst aflønnedes mindrearbejde 'beskattes' med topskattesatsen (godt 63 pct.). Det er således på ingen måde indlysende, at selvfinansieringsgraden ved en forhøjelse af bundgrænsen topskatten overhovedet er positiv, end sige at den skulle være af den størrelsesorden som antaget i Frederiksen mfl. (2001) og DØR (2001).

En forhøjelse af bundgrænsen for topskatten er umiddelbart mest til glæde for de lønmodtagere, der har indtægter over kr. 350.000. Deres *velfærd* ("nytte") vil stige med op til 3,5 pct. Lønmodtagere med indtægter mellem kr. 276.900 og

kr. 350.000 vil opleve en større stigning i disponibel indkomst, men stigningen i velfærd er mindre, da den stigende disponible indkomst til dels er erhvervet på bekostning af mindre fritid. I det omfang, hensynet til den makroøkonomiske balance kræver, at forhøjelsen af bundgrænsen for topskatten helt eller delvist neutraliseres ved stigning af andre skatter, vil velfærdsgevinsterne for de relativt bedrestillede måtte betales af de dårligere stillede.

5.2 En Pareto-forbedrende skattereform?

Af 10 fremgår det, at arbejdsudbuddet er en konveks, faldende funktion af skatteskalens progression, ϕ . Det må antages at gælde for alle arbejdsudbuds-funktioner baseret på individuel nyttemaksimering. At funktionen er faldende betyder, at skattemæssig omfordeling har en pris i form af lavere arbejdsudbud. At funktionen er konveks betyder, at en 'glat' skatteskala med konstant progression vil være forbundet med et større arbejdsudbud (mindre forvridding) end en skatteskala med trinvis forhøjelse af marginals-katten og deraf følgende springvis, temporær stigning i progressionen.

Konstant progression betyder som nævnt ovenfor, at efter-skat indkomstens elasticitet mht. før-skat indkomsten er konstant

$$E_{Y-T,Y} = \frac{1 - t^m}{1 - t^a} = (1 - \phi) \quad (14)$$

Figur 7 (og bilagstabel 3) viser arbejdsudbud ved konstant progression ($\phi = 0,254$) sammenholdt med arbejdsudbuddet ved gældende (2002) skatteskala. Beregningen er som den foregående baseret på antagelsen om, at den repræsentative lønmodtagers velfærd kan beskrives ved en C-D nyttefunktion. Progressionen er marginalt stærkere end det uvejede gennemsnit ved gældende regler i lønintervallet 100 - 400 kr., dvs. mere omfordelende.

Til trods for, at den analyserede ændring i skattestrukturen er mere omfordelende end den gældende, er *arbejdsudbuddet* (uvejet gennemsnit) ca. 5 pct. større. Det er - ikke overraskende - især de relativt højt-lønnede (og højproduktive) lønmodtagere med indkomster fra den gældende bundgrænse for topskat, kr. 276.900, og op til ca. kr. 600.000, der vil opleve et fald i progressionen og øge deres arbejdsudbud, mens lønmodtagerne med lavere og højere indkomster vil opleve en stigning i progressionen og reducere deres (relativt høje) arbejdsudbud.

Det er dog ikke alene lønmodtagere med relativt høje indtægter, der vil opleve en følelig *velfærdsforbedring*. Det gælder også lønmodtagere med jævne indkomster under bundgrænsen for topskat. Forklaringen er, at modstykket til en stærkere progression på de lavere indkomstrin er et fald i den gennemsnitlige skat og dermed en stigning i den disponible indkomst trods kortere arbejdstid. Kun personer med en indkomst over 1,5 mill. vil ikke opleve nogen velfærdsforbedring. De rammes af såvel stærkere progression som højere gennemsnitlig skat.

I hvilket omfang skattereformen er selvfinansierende afhænger selvsagt af antallet af lønmodtagere i de enkelte indkomstintervaller. Men *selvfinansierings-*

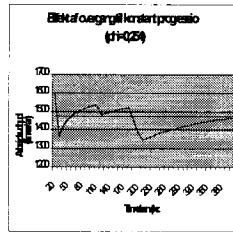


Figure 6:

graden vil formentlig være højere end i scenariet med forhøjelse af bundgrænsen for topskat, trods skattenedsættelsen til de relativt lavtlønnede. Det skyldes, at faldet i arbejdsudbuddet hos de højtlønnede først slår igennem ved en årlig indkomst på ca. 600.000 mens faldet i arbejdsudbuddet i tilfælde af forhøjelse af bundgrænsen for topskat til kr. 350.000 vil slå (markant) igennem allerede ved denne indkomst.

Det gennemregnede scenarium er baseret på arbitrære forudsætninger. Men det synes dog at indikere, at der er muligheder for justeringer af skatteskalaen, så skattens forvriddende effekter på arbejdsudbuddet reduceres, uden at det sker på bekostning af den økonomiske omfordeling, jf. kommissoriets opfordring til os.